

ՄԱՐՈՇԷՐ

زارة تونكا
جريدة يومية أرمينية
ص.ب: ٦١٧ تلفون ٢٢٦٦١١
بيروت - لبنان

ՅԵՌԻՔ 20 100 Լ. Դ.

SAMEDI 15 JANVIER 1983 ☆ ՇԱԱՄԹ, 15 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1983

ՉԱՊԵՏԻՆ ԿԱՌԱՋԱՐԿԵ ՈՒԺԵՐՈՒ

2 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ

Ներքին համար, լիբանանեան - իրաւաբանական հարցերի մասին հարցազրույցները համաձայնութիւն գոյանալէն ետք:

Այն յոյսով որ օրակարգին շուրջ հարցազրույցները համաձայնութիւնը նախարար ըլլալ այդ օրակարգի կէտերուն շուրջ համաձայնութեան մը, որ համեմատի Լիբանանի կողմէ ընդունուած թաւաբանական պատասխանատունները երկէ աշխատեցան բանակցութեանց Երկրամասերու նախապատրաստութեանց վրայ, որ յառաջիկայ Երկուշաբթի օր պիտի կայանայ Պալատի «Լեպլընըն Պիշ» պանդոկին մէջ:

Այս հարցի իրազարձութիւններուն մասին արեւորութիւն կը սրուի այն պահանջները որոնք արեւորութիւնը ունի:

Թերթը գրեց, թէ առջի օր Քրիսթ Եմոնայի մէջ գոյացած համաձայնութենէն ետք, հսկանակ անոր որ «Ուաշինկթըն» իր հասանութեան պատասխանը արտայայտեց, ապա ամերիկեան վարչութիւնը կ'ուզէ յաւելուել եւ շուրջի յառաջիկայութիւն մը տեսնել, Պեկինը Ուաշինկթըն սոյցելելու հրահրուելէ առաջ»: «Որովհետեւ, աւելցուց օրաթերթը, Ուաշինկթըն սրել օգուտ չի տեսներ Իսրայէլի վարչապետին հետ լիբանանեան հարցին շուրջ խօսակցութիւններ կատարելու քայլին մէջ, եւ կ'ուզէ որ այդ խօսակցութիւնները, Լիբանանէն հեռացումէն ետք, կեդրոնանան պաղեստինեան հարցին եւ նախադաս Ռիկլինի խաղաղութեան ծրարագրին վրայ»:

ՃՈՐՃ ՇՈՒԼՑ

Միացեալ Նահանգներու արտաքին գործոց նախարար Ճորճ Շուլց, յայտարարութեան մը

ԱԿԱՆՈՒԱԾ ԻՆՔՆԱՇԱՐԺ ՄԸ ՅԱՅՏՆԱԲԵՐՈՒԵՑԱԻ ՈՒՉԱՀԻԻ Մ Է Ձ

Ազատութեան վիճակը երկէ ընդհանուր ստամբ հանգստի ու գոհացուցիչ էր ըլլալ Թրիփոլի եւ ըստ Լեոնալիբանանի մէջ, ուրկէ յարած անդեկազմները յիշատակելի դէպքեր շարժանագրեցին:

Միակ դէպքը պատահեցաւ Ուաշինի շրջանին մէջ, երբ Պատասխանի ջոկատին պազականը ներքին պատահութեան ուժեղէն միաւոր մը ակնուած ինքնաշարժ մը յայտնաբերեց, որ կանկ առած էր շրջանի գործարաններէն մէկուն առջեւ, եւ շատով մնասաղերծեց գալն:

Կատարուած քննութենէն յայտնի դարձաւ, թէ երկէ առաւօտեան ժամը 7:30ի շուրջ, մինչ Ն. Ա. ուժերու դրահաւոր պատահախումբի մը անդամները անցարգէ մը հաստատած էին Ուաշինի շրջանին մէջ, նկատեցին «Մերսեդէս - 250» տիպի ճեղմակի գոյնով թիւ 429132 ցուցանակը կրող կասկածելի ինքնաշարժ մը: Պահակախումբին հրամանատարը անմիջապէս շիժան մէջ մտաւ Պատասխանի ջոկատի գործողութեանց սենեակին հետ, ստուգելու համար վերոյցելու ինքնաշարժին ցուցանակի թիւին խիտական ըլլալը: Յետ ստուգումի յայտնի դարձաւ, թէ ցուցանակը կը պատկանի «Պի. Իմ. Տայրլայտ» տիպի, եւ ոչ թէ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԳԻՐՔ ՄԸ՝

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՄԻՀԱՏՈՐԵԱԿԸ՝ ՊԱՐՍԿԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒՈՎ

1972 թ. Երևանի համալսարանի հրատարակչությունը լոյս ընծայեց «Հայ Ժողովրդի պատմություն» միհատորեակը, որն անդրանիկ փարձն էր հայոց պատմությունը հնագույն մասնակներից մինչև մեր օրերը մեկ զբոյժ ամփոփելու ուղղությամբ: Հեղինակային խումբը (ՀՄՍՀ ԳԱ ակադեմիկոսներ Ս. Տ. Երևմեան, Մ. Գ. Ներսիսեան, ՀՄՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ Գ. Խ. Սարգսեան, փրոֆեսորներ Ա. Գ. Աբրահամյան, Կ. Ս. Խոսրովերզեան և Թ. Ն. Յակոբյան), ահաբեկիչ Մ. Գ. Ներսիսեանի խմբագրությամբ, ստեղծել է շահեկան և ուշադրաբեր աշխատանք, որտեղ մատչելի ձևով լուսարանուած են հայ Ժողովրդի պատմության բոլոր կարևոր էջերն ու զբոսաշրջությունը: Ինքնին հասկանալի է, թե որքան դժուարին ու պատասխանատու խնդիր է լուծել հեղինակային խումբը՝ մի քանի հարյուր էջերում պարփակելով հայոց պատմության ամբողջ ընթացքը, այն էլ այն մտահոգությամբ, որպէսզի ընթերցողը պարզապէս չհասկանա իր շահագրգիռ և շահագրգիռ պատմությունը ընկերային-անտեսական ու մշակութային բոլոր առանցքային հարցերի վերաբերեալ:

Հայ Ժողովրդի ամբողջ ու ամբողջական պատմությունը մեկ զբոյժ ներկայացնելու անհրաժեշտութիւնը փոքուց էր դրսևանում և ինչպէս իրաւացիօրէն նշուած է հատորեակի իրմբագրութեան խօսքում՝ «Արդիւիսի աշխատութեան կարիք ունեն մեր բանասերները, գիւրգիւրները, մտաւորականները, ուսումնական հաստատութիւնների ուսանողները և ընդհանրապէս բոլոր նրանք, ովքեր ջանկատում են ծանոթանալ հայրենի երկրի պատմութեանը, բայց հնարաւորութիւն չունեն խորանալու գիտական ծաւալուն ուսումնասիրութիւնների մէջ: Ներկայ հատորը նպատակ ունի բաւարարել ընթերցող լայն շրջանների պահանջը»:

Հայոց պատմութեան այն միհատորեակը, ինչ անսակի մէջ լինելով առաջինը, ինչ խօսք, հիմնականում բաւարարում է հայ ընթերցող լայն շրջանների պահանջը:

Ասկայն, նման աշխատութեան պահանջն ու կարիքը վաղուց նկատելի է նաեւ բաւարարելու և այլ ընդունելով: Այլ մտահոգութեամբ է, որ հեղինակային խումբը ձեռնամուխ եղաւ այն հատորեակի ուստեղէն թարգմանութեանը, որը

պնդած նպատակները: Չնայած նրան, զբոս է թարգմանիչը, որ Պարսկաստանում որոշ աշխատանք կատարում է հայոց պատմութեան ու մշակոյթի ուսումնասիրութեան ուղղութեամբ, սակայն պարսկերէն լեզուով լոյս տեսած այդ հետազոտութիւնների մեծ մասը հիմնականում զբոս է «որեւէ մի յատուկ խմբի, կամ կուսակցութեան շահերի տեսակէտէն», ուստի պարսկական առումով, առանձին արժէք չի ներկայացնում և էլ կարող բաւարարել ընթերցող լայն շրջանների պահանջները:

«Այսօր յատկապէս խիստ զգալի է, հաստատում է թարգմանիչը, պարսկերէն լեզուով հայոց ամբողջական ու գիտական պատմութեան անհրաժեշտութիւնը, մի ախարիսի աշխատութեան, որն անաչառ ու անարկայական դիրքերից կը ներկայացնէ հայերի պատմական անցեալը, ստաւել խոր պատկերացում կը տայ հայ Ժողովրդի պատմութեան մասին: «Առաջաբան»-ի հեղինակն իրաւացիօրէն նշում է, որ պարսկերէն լեզուով նմանօրինակ սրեւէ աշխատութեան բացակայութիւնն ու սուր կտրիքը զբոս են նաեւ պարսիկ մասնագէտները, ուսանողները, ընթերցողները, որոնք յաճախ են իրենց հայ գործընկերներին ուղղում հետեւեալ մտահոգ խօսքերը. «Չնայած նրան, որ հայ Ժողովրդի կեանքի բոլոր բնագոտաներում հասել է վիթխարի նոստանումների և ունի պատմական փայլուն անցեալ, սակայն մեր մասնագէտները ոչ մի քայլ չեն կատարում հայոց պատմութիւնն ու մշակոյթը պարսիկներին ծանօթացնելու ուղղութեամբ»:

Անա այս մտահոգութեամբ է որ թարգմանիչը ձեռնարկել է հայ Ժողովրդի պատմութեան միհատորեակը պարսկարիտ ընթերցողներին ներկայացնելու դժուարին, շնորհակալ ու պատասխանատու աշխատանքին, որի մասին նու զբոս է. «Թարգմանարար մեզ պատիւ վիճակուեց, որպէսզի հայ Ժողովրդի պատմութեան, մշակոյթի և ընդհանրապէս նրա հայաբնակների կեանքի մասին մի բախանդակալից գիրք թարգմանենք»:

«Առաջաբան»ում քսա ուրժանւոյն է գնահատում թարգմանութեան առարկայ հատորեակի պատկան ու ճանաչողական նշանակութիւնը. «Քեան է, թէ անկարելի էր ու անհնարին պատմական պէտքերով, զբոսկանութեամբ ու մշակոյթով հարուստ մի Ժողովրդին հայաբնակներին ծանօթացնելու ուղղութեամբ»:

ՍՍԻՆ

ԳՐԻՐՈՐԵՏՆԵՆ

Գման սկզբնաւոր Հայաստանի ան 3,150,000

Գրատ:

Կղտութիւնը մէկ

ին գիրքը սկզբնաւոր կողմնակիցներ փառք բարձր պիտի ունենէր այս կարծիք, որ Մարտի 1-ի պատիւը ներկայ մէկ քառակուսի թիւը) Մարտի 1-ը հետ բազմա Հայաստանի ան յետամնաց Գրութեան ամենաբի զիմաց տաճէն Մարտի 1-ին լամբերէն սուրբի ան չկան:

Հայաստանի իրավիճակ մը 150,000 հայերու ծանօթ է բոլորից, և ինչպիսիք ներդաստիւց ու ժամանակաւը հասած է 280

աւարտութեան և սկզբնաւոր անկաններու հատոր, ազգի գերաւորներու սպաստանի գեղատեան, խորհրդատուցած էր: «Մարտի 1-ը քննարկող քննարկուէր ճարք է Գերաւորներու իրմբաններուն մէջ թուայք մը չէ մեր անման ու համարներին ուսումնաստում տեսնելու և զարակահայ ներքին: Մեր կողմէն, յետոյ, Մարտի 1-ը

ԳՐԻՐՈՐԵՏՆԵՆ

ՀԱՅ

ԸՍ

ԻՐԱՆԱՆ

ԱՐԵՒՍՏԵ

Ա. անբողջ Լեան պիտի անձնագրեր կերպով ներք իրա պատերազմի բրեկ ցի

Այսպ

ցուցանել

ոչ ալ ուր

Ինչ

Թիւն նկատ

պէտք է Լեւոյ իր

թուայքին

կուսիներու

և ինքից

պատրաստ

գրութիւն

հասարակ

Այս

պատերազմ

ցուցեան

է: Աշխու

հարուստ

քս ցի

պատմի

Կո

մերու ու

փոխանի

կատար

կեն իւր

գիւնք մ

բը կը մ

ուեին:

Այ

«Յեկա

ին ձեր

Լ

ունքով

քակաւ

ձիւտու

Ա

այ ներ-
կողմին,
կործար-
ի հաս-
ցորենը,
բաւա-
կորի
կրճա-
սէն նե-
ջրային
ամուսն:
սցում
սեղնար-
գրու-
տական-
հա-
սյական
բկայիս
րց մե-
թուա-
7.9.9-
ի. մե-
կարկէ-
յովհե-
զեուս-
ստանէն
արբու-
այսին
հասի:
սասնի
նէ ր-
րց ա-
է: Եթէ
նենայ,
մտաք:
Եթօրէն
անկա-
յ լուծ-
կասե-
7ր ազ-
անբա-
ման-
կանու-
Յիանը,
որքին
արդար
հրդու-
հա-
յաստ
քրտոյ:
այլա-
բակում
ողմին:

այլ լեզուներով: Այդ մասնազուլթեամբ է, որ հեղինակային խոսքը ձեւնամուխ եղաւ սոյն հատորակի բուսերէն թարգմանութեանը, որը որոշ բարեփոխումներով եւ լրացումներով լոյս տեսաւ 1980 թուին: Այն մեծ հետաքրքրու-
թեամբ ընդունուեց ինչպէս միութենական, այնպէս էլ արասասմանեան գիտական ու ըն-
թերցող հասարակայնութեան կողմից: Այնու-
հանցերձ, պէտք է նշել, որ գրքի բուսերէն
թարգմանութիւնը միայն մասամբ կարող է բա-
ւարարել այն մեծ հետաքրքրութիւնը, որ այժմ
նկատուած է հայոց պատմութեան նկատմամբ
և՛ մեր երկրում, և՛ արտասահմանում: Ուստի
հրամայական է գործել սոյն աշխատու-
թիւնը նաեւ այլ լեզուներով թարգմանելու ան-
հրաժեշտութիւնը:

Կարծում ենք որ մեր ժողովրդի ամբողջա-
կան պատմութիւնը մասշտի մեծով օտարներին
ծանօթացնել, անհրաժեշտ է ու շատ կարեւոր
յաակապէս այն ժողովուրդների համար, որոնց
պատմութիւնն ընթացել է հայերի հետ կույր-
կույրի եւ որոնց պատմական ճակատագիրն ընդ-
հանուր գծերով կապուած է եղել ու պէրս ունի
հայ ժողովրդի պատմական բարտի հետ (օրի-
նակ՝ պարսիկների, հռոմէացիների, յայնների,
վրացիների, արաբների եւ այլն): Ուստի, ինք-
նին հասկանալի է, թէ ինչու այսօր Պարսկա-
ստանում, արաբական ու եւրոպական բազմաթիւ
երկրներում ուսումնասիրում են հայոց պատ-
մութիւնը, լեզուն եւ մշակույթը, գործում են
հայագիտական կենտրոններ, դասընթացներ
ու ամբիոններ: Հայ մտեկնադրական վիթխարի
ժառանգութիւնում բաւականին էջեր կան, ո-
րոնցում պահպանուել են մեծ թիւով եղակի ու
արժէքաւոր տեղեկութիւններ հարեան ու հե-
ռու ժողովուրդների մասին: Միւս կողմից,
ցայսօր բազմաթիւ երկրներում գոյատեւող դա-
վիւրբահայ գաղթօճախների տակալութիւնը
եւ, ինքնասինքեան, այդ երկրներում հետա-
քրքրութիւն է առաջ բերում հայ ժողովրդի
պատմութեան նկատմամբ:

Այս տեսակետից առանձնապէս խիստ կար-
եւոր է «Հայ ժողովրդի պատմութեան» քրե-
նարկաւոր հատորակի յոյսընծայումը պարսիկ-
րէն լեզուով (Հասար Ա., Թեհրան, 1981, 300
էջ, հատար Բ., Թեհրան, 1981, 242 էջ): Գրքի
պարսիկէն թարգմանութիւնն իրականացրել է
Է. Գերմանիկը, որը կարեւոր ու շնորհակալ
աշխատանք է կատարել «Հայ ժողովրդի պատ-
մութեան» հատորակի բնկայման շրջանակներն
ընդլայնելու ազգութեամբ: Սակայն պէտք է
նշել, որ աւարակտեղի է թարգմանչի առարկե-
լի այն ազգումը գրքի վերնագրում, որի մասին
նա հետեւեալին է գրում. «Սոյն գիրքն իրաւա-
նութեան մէջ կուշում է «Հայ ժողովրդի պատ-
մութիւն», բայց մենք, որոշ նկատաւանե-
րով, այն թարգմանել ենք «Հայաստանի պատ-
մութիւն»: Կարծում ենք, որ գրքի վերնագրի
նման «արքայադամը», ինչ նկատաւանում էլ որ
այն կատարուած լինի, պատմաւարանուած չէ,
մանաւանդ որ արքայադամը չի համապատաս-
խանում գրքի բովանդակութեանը:

Գիրքն անի անգամ առաջարան, որտեղ շա-
րագրուած են պարսիկէն թարգմանութեան
հանդամանքները, նշանակութիւնը եւ հետա-

թիւնը. «Քուում է, թէ անկարելի էր ու անհու-
րին պատմական գէպերով, գրականութեամբ
ու մշակույթով հարուստ մի ժողովրդին հարա-
մեակներն պատմութիւնը ներկայացնել մէկ
ստանձին հատարով, սակայն այժմ դա իրակա-
նացել է գրքի հեղինակների՝ սովետահայ պատ-
մագիտութեան ամենահմուտ մասնագէտների
շնորհակալ աշխատանքի շնորհիւ»,- գրում է
թարգմանիչը:

Դժուար է ստել, թէ ինչ նկատաւանում (բաւ-
երեւոյթին ձաւարային) գրքի պարսիկէն
թարգմանութիւնը սուրբարժանուել է երկու
հատորներին: Աւաջին հատարը (հնապոյն ժամա-
նակներից մինչեւ ժ.Բ. գ. վերջը) ամբողջում է
հայերէն գրքի 1-339 էջերի թարգմանութիւնը՝
ներաւեալ կարեւոր գէպերի ժամանակագրու-
թիւնն ու գրականութեան համաստ գանկը:
Երկրորդ հատարն ամբողջում է 1801-1971 թ.թ.
ժամանակահատուածի պատմութիւնը: Պարս-
կախոս ընթերցողների համար բացատրութեան
կարօտ հատուածներն ու անունները ձանօթա-
գրուած են ազգատակերում, որոնք պատկանում
են թարգմանչին: Գրքում հայկական անունները
արուած են պարսիկէն տառադարձութեամբ,
սակայն, որպէսզի պարսիկ եւ հայ ընթերցող-
ները կարողանան ձանօթանալ այդ անունների
հայերէն ճիշդ արտասանութեանը, ազգաա-
կում գրուած է գրանց յաթիւսաստ հայկական
համարժէքը: Եթէ որեւէ բնկավայրի համար
գոյութիւն անի նրա և՛ հայերէն, և՛ պարսիկ-
րէն անուանումը, ապա թարգմանիչը, հնարա-
ւոր թիւրիմացութիւններից խուսափելու նպա-
տակով, երկուսն էլ բերում է, ի հարկէ, նախա-
պատուութիւնը միշտ աւել ճայկականին:

Պարսիկէն լեզուով լոյս տեսած «Հայ ժո-
ղովրդի պատմութեան» հատարը, ինչ խօսք,
կարեւոր գեր կը խոսցայ հայ ժողովրդի պատ-
մութեան ուսումնասիրութեան գործը Պարս-
կաստանում գիտական պատշաճ հիմքերի վրայ
գնելու ազգութեամբ: Այն, անշուշտ, կը ծա-
ուայի որպէս գասագիրք Թեհրանի եւ Սպահանի
համաւարանների հայագիտական ամբիոնների
ուսանողութեան համար, որոնք այդպիսի մի
գրքի կարիքը բարբից շատ կրն գլում:

Գ. Կ. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԻԱՆ
Գտնական գիտաքրեկնելի
րեկիւսձաւ

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

- Շնորհակալութեամբ ստացանք՝
«ԵՐԱՆԱՅՐԻԲ ՅՈՅՍԻ ԵՒ ԶԱԲԹՈՒՆԻԷ» -
ԱՍԳԵՏ ԹՈՒԲԻՆԻԱՆԸ
ՄԼԵՆԱԿԻԵ Եւ յուսատից, Պէյրութ 1982,
122 էջ:
* * *
«ԱՐԱՆԱՆԵԱՆ ՃԳՆԱԺԱՄԸ ԵՒ ԿՐԱՆԱՆԸ»
ՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆԻԲ ԴԻՐԲՈՐՈՐՇՈՒՄԸ
- ՆԻԲՈՒՍ Յ. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԻԱՆ
«Հայաստան» հրատարակչութիւն, Երեւան,
1982: 78 էջ, ապաքանակ՝ 10,000:

բակա-
նկաս-
ամէն
բազա-
խակ
մըն է
լ
յուսա-
ու մէ-
պաս-
ճ
յուսոյ
րը կա-
ցնել:
Հս
յանք
սէնչոյ
պետու
յամ:
լ
այն է
նայ իր
Ա
պետու
ույ ճ
պամ
ցին, կ
Ա
պամ
կութի
աթիւ
կը շա-
ձայն
մասին
ա
ՕԹԱՆԵ
նա իք
նաթե-
ր
ճշկել,
չիւր է
մէջ վե-
լ
կարեւ-
ներ է
թիւնը
կեմ պ
ճիջոյթ
բիւ ճ
կարեւ-
ներ է
թիւնը
կեմ պ
թիւնը
պատու
կտաւ
պատու